

ZÁKLADY SOUKROMÉHO PRÁVA 2

NOZ - pokračování

PdF, jaro 2014, Mgr. Anna Zemandlová, Ph.D.

OSNOVA

- Závazky dle NOZ – shrnutí
- Rodinné právo dle NOZ
- Občanské právo procesní – stručný exkurz

RELATIVNÍ MAJETKOVÁ PRÁVA

ÚKOL

- **Co jsou závazky?**
- **Co je obsahem (smyslem) nějakého závazku?**
- **Z čeho může závazek vzniknout?**
- **Jaký je typický důvod pro vznik závazku?**
- **Uved'te nějaký závazek, s nímž máte zkušenost..**

- **Způsobím autonehodu, je to situace, která mi zakládá nějaký závazek? Pokud ano, jaký?**
- **Přijdou mi na účet peníze, které mi nepatří. Mám nějaký závazek? Jaký?**

OBECNĚ

- Ze závazku má **věřitel vůči dlužníku právo na určité plnění** jako na pohledávku a dlužník má povinnost toto právo splněním dluhu uspokojit
- Závazek vzniká ze:
 - **smlouvy,**
 - **z protiprávního činu,**
 - **z jiné právní skutečnosti** (např. z bezdůvodného obohacení, z rozhodnutí orgánu veřejné moci, z dědictví apod.)

SMLOUVA

Ust. 1724 NOZ a násl.

- **Smlouvou projevují strany vůli zříditi mezi sebou závazek a řídit se obsahem smlouvy**
- Smlouva je uzavřena, **jakmile si strany ujednaly její obsah**
- **Považují-li strany smlouvu za uzavřenou, ač si ve skutečnosti neujednaly náležitost, již měly ve smlouvě ujednat, hledí se na projev jejich vůle jako na uzavřenou smlouvu, lze-li, zvláště s přihlédnutím k jejich následnému chování, rozumně předpokládat, že by smlouvu uzavřely i bez ujednání této náležitosti. Dala-li však některá ze stran již při uzavírání smlouvy najevo, že dosažení shody o určité náležitosti je předpokladem uzavření smlouvy, má se za to, že smlouva uzavřena nebyla...**

SMLOUVA

- Tzv. **předsmluvní odpovědnost** (titul k náhradě škody, vydání bezdůvodného obohacení)
- Smlouva je uzavřena **okamžikem, kdy přijetí nabídky nabývá účinnosti** (setkání dvou jednostranných právních jednání - nabídky a jejího přijetí – zpravidla výslovné, ale pozor na 1744 NOZ)
- Tzv. **smluvní typ/nepojmenovaná (inominátní) smlouva**
- Část obsahu smlouvy lze určit **odkazem na obchodní podmínky, které navrhovatel připojí k nabídce nebo které jsou stranám známy** (tj. pozor na prohlášení ve smlouvě!)
- Rozdílné pravidlo pro smlouvy mezi podnikateli navzájem

SMLOUVA

- **Nemusí mít vždy písemnou formu, ledaže si to strany ujednaly nebo vyžaduje-li to zákon** (vyvstává však otázka unesení důkazního břemene v případném sporu)
- **Změny a dodatky písemné smlouvy** – písemně jen je-li to ujednáno (dříve platilo – písemná smlouva – jen písemný dodatek/změna)
- **Smlouva strany zavazuje. Lze ji změnit nebo zrušit jen se souhlasem všech stran, anebo z jiných zákonných důvodů.** Vůči jiným osobám smlouva působí jen v případech stanovených v zákoně.

SoSB

Ust. 1785 a násl. NOZ

- Smlouvou o smlouvě budoucí se nejméně jedna strana zavazuje **uzavřít po vyzvání v ujednané lhůtě, jinak do jednoho roku, budoucí smlouvu, jejíž obsah je ujednán alespoň obecným způsobem.**
- Zavázané straně vzniká povinnost uzavřít smlouvu **bez zbytečného odkladu poté, co ji k tomu vyzve oprávněná strana** v souladu se smlouvou o smlouvě budoucí
- Nesplní-li zavázaná strana povinnost uzavřít smlouvu, může oprávněná strana požadovat, **aby obsah budoucí smlouvy určil soud nebo osoba určená ve smlouvě.** Neurčí-li tato osoba obsah budoucí smlouvy v přiměřené lhůtě nebo odmítne-li jej určit, může oprávněná strana navrhnout, aby jej určil soud..

OBSAH ZÁVAZKŮ

- Ze závazku je dlužník povinen **něco dát, něco konat, něčeho se zdržet nebo něco strpět a věřitel je oprávněn to od něho požadovat**
- **Závazek nelze změnit bez ujednání věřitele a dlužníka, ledaže zákon stanoví jinak**
- **Není-li ujednána výše úplaty (cena) - platí, že úplata byla ujednána ve výši obvyklé v době a v místě uzavření smlouvy.** Nepodaří-li se takto výši úplaty určit, určí ji soud s přihlédnutím k obsahu smlouvy, povaze plnění a zvyklostem
- **Zákaz lichvy - neplatná je smlouva, při jejímž uzavírání někdo zneužije tísně, nezkušenosti, rozumové slabosti, rozrušení nebo lehkomyšlnosti druhé strany a dá sobě nebo jinému slíbit či poskytnout plnění, jehož majetková hodnota je k vzájemnému plnění v hrubém nepoměru (→ 218 TZ)**

OBSAH ZÁVAZKŮ

- Ust. 1798 - **speciální ustanovení o tzv. adhezních smlouvách** (formulářové smlouvy, smlouvy se silnějším smluvním partnerem např. bankou apod.)
- **Úroky** - mají-li být plněny úroky a není-li jejich výše ujednána, platí dlužník úroky ve výši stanovené právním předpisem. Nejsou-li úroky takto stanoveny, platí dlužník obvyklé úroky požadované za úvěry, které poskytují banky v místě bydliště nebo sídla dlužníka v době uzavření smlouvy.
- Věřitel, který bez rozumného důvodu otálí s uplatněním práva na zaplacení dluhu tak, **že úroky činí tolik co jistina, pozbývá právo požadovat další úroky**. Ode dne, kdy uplatnil právo u soudu, mu však další úroky náleží.

SPOTŘEBITELSKÉ SMLOUVY

OBEČNĚ

1810 a násl. NOZ

- **Spotřebitelské smlouvy** = sml., které se spotřebitelem uzavírá podnikatel
- **Spotřebitel** = *každý člověk*, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná.
- **Podnikatel** = kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku

ÚKOL

Klára uzavřela pomocí telemarketingu smlouvu o koupi hrnců, v níž byla tzv. rozhodčí doložka. Po poradě s právníkem se Klára dozvěděla, že smlouva je asi neplatná.

- Co může Klára dělat, aby se z takové smlouvy vyvázala?
- Popište, co je to tzv. rozhodčí doložka a jaké má takové ujednání následky?
- Kde by Klára mohla řešit případný spor ze smlouvy?

OBECNĚ

■ Ochrana spotřebitele:

- **Informační povinnost podnikatele** (o sobě, o zboží, ceně, nákladech na dodání, právech spotřebitele apod.)
- **Zákaz odchýlení se od zákona v neprospěch spotřebitele** (kratší lhůta pro odstoupení, kratší záruční doba, apod.)
- V nejasnostech **výklad smlouvy ve prospěch spotřebitele**
- Zakázaná ujednání **zakládající nepřiměřenou nerovnováhu** (zvláště zakázaná ujednání srov. 1814 NOZ) – **musí se jej dovolat spotřebitel, jinak platí!**
- Speciální pravidla **pro tzv. rozhodčí doložky** (zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení)

DISTANČNÍ SMLOUVY

1820 a násl. NOZ

- **Smlouvy uzavírané pomocí komunikačních prostředků čili „na dálku“ nebo mimo prostory obvyklé k podnikání:**
 - **Rozšířená informační povinnost podnikatele před uzavřením smlouvy (1820 NOZ)**
 - **Povinnost podnikatele vydat jedno vyhotovení smlouvy spotřebiteli**
 - **Ve lhůtě pro odstoupení od smlouvy nemůže podnikatel začít poskytovat služby (nepožádá-li o to výslovně spotřebitel v textové podobě)**
 - **Další speciální pravidla pro užití telefonu, elektronických prostředků a při uzavření sml. mimo prostory obvyklé k podnikání (1826- 1828 NOZ)**

ODSTOUPENÍ OD DISTANČNÍ SMLOUVY

- **Spotřebitel má právo odstoupit od smlouvy ve lhůtě čtrnácti dnů. Lhůta podle věty první běží ode dne uzavření smlouvy a jde-li o**
 - **kupní smlouvu, ode dne převzetí zboží,**
 - **smlouvu, jejímž předmětem je několik druhů zboží nebo dodání několika částí, ode dne převzetí poslední dodávky zboží, nebo**
 - **smlouvu, jejímž předmětem je pravidelná opakovaná dodávka zboží, ode dne převzetí první dodávky zboží**
- **Důsledkem odstoupení je:**
 - **povinnost spotř. předat podnikateli bez zbytečného odkladu, nejpozději do čtrnácti dnů od odstoupení od smlouvy, zboží, které od něho obdržel**
 - **povinnost podnik. bez zbytečného odkladu, nejpozději do čtrnácti dnů od odstoupení od smlouvy, všechny peněžní prostředky včetně nákladů na dodání, které od něho na základě smlouvy přijal, a to stejným způsobem**

ODSTOUPENÍ OD DISTANČNÍ SMLOUVY

- **Spotřebitel nemůže odstoupit od smlouvy:**
 - o poskytování služeb, **jestliže byly splněny s jeho předchozím výslovným souhlasem před uplynutím lhůty pro odstoupení od smlouvy a podnikatel před uzavřením smlouvy sdělil spotřebiteli, že v takovém případě nemá právo na odstoupení od smlouvy,**
 - o dodávce zboží, které bylo upraveno podle přání spotřebitele nebo pro jeho osobu,
 - o dodávce **zboží, které podléhá rychlé zkáze**, jakož i zboží, které bylo po dodání nenávratně smíšeno s jiným zbožím,
 - **o opravě nebo údržbě provedené v místě určeném spotřebitelem na jeho žádost**; to však neplatí v případě následného provedení jiných než vyžádaných oprav či dodání jiných než vyžádaných náhradních dílů,
 - o dodávce zboží v uzavřeném obalu, které spotřebitel z obalu vyňal **a z hygienických důvodů jej není možné vrátit,**
 - **o dodávce zvukové nebo obrazové nahrávky nebo počítačového programu, pokud porušil jejich původní obal,**
 - o dodávce novin, periodik nebo časopisů,
 - o ubytování, dopravě, stravování nebo využití volného času, pokud podnikatel tato plnění poskytuje v určeném termínu (+ dále dle 1837 NOZ)

DISTANČNÍ SMLOUVY

- Dodal-li podnikatel spotřebiteli něco **bez objednávky** a ujal-li se spotřebitel držby, hledí se na spotřebitele jako na poctivého držitele. **Spotřebitel nemusí na své náklady podnikateli nic vracet, ani ho o tom vyrozumět.**
- **V případě pochybností musí podnikatel prokázat, že sdělil spotřebiteli údaje, které je povinen sdělit.**
- **Uvedená pravidla se nepoužijí na smlouvu:**
 - jejímž předmětem je **poskytování sociálních služeb**, sociálního bydlení, péče o děti a podpora osob, které se trvale nebo dočasně nacházejí v nouzové situaci,
 - jejímž předmětem je **poskytování zdravotní péče**,
 - jejímž předmětem je **sázka, hra nebo los**,
 - jejímž předmětem je **vznik, převod či zánik práva k nemovité věci a nájem bytu**,
 - jejímž předmětem je **výstavba nové budovy a podstatná přestavba budovy**,
 - **o zájezdu**,
 - **o dodávce potravin, nápojů nebo jiného zboží běžné spotřeby dodávaného do spotřebitelovy domácnosti nebo do jiného místa, které spotřebitel určil**,
 - **o přepravě osoby**,
 - uzavřenou při použití **prodejních automatů nebo automatizovaných obchodních prostor**, nebo
 - uzavřenou s poskytovatelem veřejně dostupné služby elektronických komunikací prostřednictvím telefonního automatu za účelem jeho používání nebo uzavřenou za účelem jediného spojení spotřebitele telefonem, faxem nebo internetem.

FINANČNÍ SLUŽBY

1841 a násl. NOZ

- Každá spotřebitelská smlouva týkající se **bankovní, úvěrové, platební nebo pojistné služby**, smlouva týkající se **penzijního připojištění, směny měn, vydávání elektronických peněz** a smlouva týkající se **poskytování investiční služby nebo obchodu na trhu s investičními nástroji**
- Jen pokud byl k uzavření smlouvy použit výhradně **prostředek komunikace na dálku**
- **Informační povinnost podnikatele před uzavřením sml.**
- Právo na požádání **dostat smluvní podmínky v tištěné podobě**, jakož i právo **změnit způsob komunikace na dálku**
- **Odstoupení od smlouvy ve lhůtě 14 dnů od uzavření smlouvy.** Od smlouvy o **životním pojištění nebo o penzijním připojištění ve lhůtě 30 dnů ode dne, kdy byl podnikatelem informován, že byla uzavřena smlouva na dálku (výjimky – 1847 NOZ)**

SPOLEČNÉ DLUHY A POHLEDÁVKY

ÚKOL

Dle rozhodnutí soudu jsou bratři Jan a David Novákovi povinni *společně a nerozdílně* nahradit Janu Dobrovolnému škodu na zdraví ve výši 35.000,- Kč, a to do tří dnů od právní moci rozsudku.

- Víte, co jsou to tzv. solidární závazky?
- Jan Dobrovolný přijde 4. dne po PM rozsudku za Davidem Novákem a chce po něm zaplatit 35.000,- Kč dle rozsudku, přičemž pro případ nesplnění hrozí exekucí. Má na takový postup právo?
- David Novák zaplatí Janu Dobrovolnému celých 35.000,- Kč. Má nyní nějaká práva vůči svému bratrovi?

SPOLEČNÉ ZÁVAZKY

1868 a násl. NOZ

- Zaváže-li se **několik dlužníků k témuž plnění** (pasivní pluralita)
- Zaváže-li se **dlužník několika věřitelům k témuž plnění** (aktivní pluralita)
- Společný dluh i společná pohledávka se **spravují podle zásad o spoluvlastnictví**
- Způsob splnění závazku je odlišný podle toho, zda jde o **dělitelné či nedělitelné plnění** (dlužník plní každému z věřitelů jen jeho díl, plní jednomu z věřitelů vše)

SOLIDÁRNÍ ZÁVAZKY

- Je-li několik dlužníků zavázáno plnit společně a nerozdílně, **jsou povinni plnit jeden za všechny a všichni za jednoho**. Věřitel může požadovat celé plnění nebo jeho libovolnou část **na všech spoludlužnících, jen na některých, nebo na kterémkoli ze spoludlužníků**.
- Má se za to, že **podíly na dluhu u všech spoludlužníků jsou v jejich vzájemném poměru stejné**
- Uplatní-li věřitel proti některému ze spoludlužníků více, než odpovídá jeho podílu, má dlužník **právo požadovat, aby splnili dluh podle podílů, které na ně připadají**
- Vyrovnal-li spoludlužník více, než činí jeho podíl, **náleží od ostatních spoludlužníků náhrada**
- Je-li dlužník zavázán plnit několika věřitelům oprávněným vůči němu společně a nerozdílně, **může kterýkoli z nich žádat celé plnění. Dlužník splní v celém rozsahu tomu, kdo o plnění požádal první.**

ZMĚNY ZÁVAZKŮ

ZMĚNA V OSOBĚ VĚŘITEL NEBO DLUŽNÍKA

1879 a násl. NOZ

- Změna v osobě věřitele:
 - **Postoupení pohledávky** - do oznámení/prokázání postoupení může dlužník plnit původnímu věřiteli); **není nutný souhlas dlužníka**

- Změna v osobě dlužníka:
 - **Převzetí dluhu - nutný souhlas věřitele!**
 - **Přistoupení k dluhu** - kdo bez dlužníkovy souhlasu ujedná s věřitelem, že za dlužníka splní jeho dluh, **stává se novým dlužníkem vedle původního dlužníka** a je spolu s ním zavázán **společně a nerozdílně**
 - **Převzetí majetku** – původní majitel + nový majitel jsou dlužníky ze závazků původního dlužníka

ZMĚNA V OBSAHU ZÁVAZKŮ

1901 a násl. NOZ

- **Dohodou o změně obsahu závazku** - dosavadní závazek se ruší a nahrazuje se novým závazkem.
- **Dohodou o narovnání** - dosavadní závazek lze nahradit novým závazkem i tak, že si strany ujednáním upraví práva a povinnosti mezi nimi dosud sporné nebo pochybné
- **Písemná forma**, byl-li i původní závazek zřízen v písemné formě, nebo činí-li se o právu již promlčeném

ZÁNIK ZÁVAZKŮ

ZÁNİK ZÁVAZKU SPLNĚNÍM

1908 a násl. NOZ

- **Splněním dluhu závazek zaniká**
- Dlužník musí dluh splnit na svůj náklad a nebezpečí řádně a včas.
- **Řádné plnění = plnění bez vad, včas a na určeném místě (příp. sjednaným způsobem)**
- Je-li vada **nápadná a zřejmá již při uzavírání smlouvy** nebo lze-li vadu **zjistit z veřejného seznamu**, jde k tíži nabyvatele. To neplatí, pokud zcizitel vadu lstivě zastřel nebo pokud nabyvatele výslovně ujistil, že věc takovou vadu nemá nebo že je vůbec bez vad.
- **Přenechá-li se věc jak stojí a leží (úhrnkem), jdou její vady k tíži nabyvatele.** To neplatí, nemá-li věc vlastnost, o níž zcizitel prohlásil, že ji má, nebo již si nabyvatel vymínil.

PRODLENÍ

- **Dlužník, který neplní svůj dluh řádně a včas** (dlužník není za prodlení odpovědný, nemůže-li plnit v důsledku prodlení věřitele)
- **Po dlužníkovi, který je v prodlení, může věřitel vymáhat splnění dluhu, anebo může od smlouvy odstoupit za podmínek ujednaných ve smlouvě nebo stanovených zákonem**
- **Po dlužníkovi, který je v prodlení se splácením peněžitého dluhu, může věřitel, který řádně splnil své smluvní a zákonné povinnosti, požadovat zaplacení úroku z prodlení**
- **Dlužník nese po dobu svého prodlení nebezpečí škody na věci, ať již škoda vznikla z jakékoli příčiny, ledaže prokáže, že by škoda vznikla i při řádném plnění jeho povinnosti nebo že škodu způsobil věřitel nebo vlastník věci**
- **Věřitel je v prodlení, nepřijal-li řádně nabídnuté plnění nebo neposkytl-li dlužníku součinnost potřebnou ke splnění dluhu**
- **Je-li předmětem plnění věc, nese věřitel po dobu svého prodlení nebezpečí škody na věci, ať již škoda vznikne z jakékoli příčiny. To neplatí, způsobí-li škodu dlužník.**

OSTATNÍ ZPŮSOBY ZÁNÍKU ZÁVAZKŮ

1981 a násl. NOZ

- **Dohodou**
- **Započtením** (setkají se pohledávka dlužníka a pohledávka věřitele)
- **Odstupným** (zaplacením odstupného)
- **Splynutím** (zemře dlužník a dluh přejde na věřitele)
- **Prominutím dluhu**
- **Výpovědí** (uplynutím výpovědní doby)
- **Odstoupením od smlouvy** (vázáno na porušení smlouvy podstatným způsobem)
- **Následnou nemožností plnění**
- **Smrtí dlužníka nebo věřitele** (jen tam, kde je splnění závazku vázáno pouze k osobě věřitele/dlužníka)

ZAJIŠTĚNÍ A UTVRZENÍ DLUHU

ÚKOL

Obrací se na vás sestřenice, která od vás chce půjčit sumu ve výši 300.000,- Kč. Jelikož máte za to, že „si musíme pomáhat“, ale zároveň si chcete být jistí, že své peníze ještě někdy uvidíte, peníze sestřenici půjčíte, ale tento závazek chcete zajistit.

- Jaké způsoby zajištění se vám nabízejí?
- Máte nějakou zkušenost s tím, jak lze závazek zajistit? V jakém jste byli postavení (dlužník – věřitel)?

RUČENÍ

- Kdo věřiteli prohlásí, že ho uspokojí, jestliže dlužník věřiteli svůj dluh nesplní, **stává se dlužníkovým ručitelem**
- Ručitelské prohlášení vyžaduje písemnou formu
- Věřitel má právo požadovat splnění na ručiteli, nesplnil-li dlužník v přiměřené lhůtě dluh, ač jej k tomu věřitel v písemné formě vyzval
- Uznání dluhu dlužníkem je účinné vůči ručiteli, vysloví-li s tím ručitel souhlas
- Ručení zaniká zánikem dluhu, který zajišťuje.
- Zaručí-li se za týž dluh více ručitelů, ručí každý z nich věřiteli za dluh celý. Ručitel má vůči ostatním ručitelům stejná práva jako spoludlužník.

DOHODA O SRÁŽKÁCH ZE MZDY

- Dohoda věřitele a dlužníka o srážkách ze mzdy nebo platu, z odměny ze smlouvy o výkonu závislé práce zakládající mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem obdobný závazek nebo z náhrady mzdy nebo platu ve výši nepřesahující jejich polovinu
- Nejde-li o srážky k uspokojení práva zaměstnavatele, je třeba k uzavření dohody předchozího souhlasu zaměstnavatele.
- **Proti plátcí mzdy nebo platu** nabývá věřitel práva na výplatu srážek **okamžikem, kdy byla plátcí dohoda předložena**
- Platí i pro jiné příjmy, s nimiž se při výkonu rozhodnutí **nakládá jako se mzdou nebo platem**

SMLUVNÍ POKUTA

- Ujednání **pro případ porušení smluvené povinnosti**
- Bez zřetele k tomu, zda mu porušením utvrzené povinnosti vznikla škoda
- Může být ujednána **i v jiném plnění než peněžitém.**
- Zaplacení smluvní pokuty nezavazuje dlužníka povinnosti splnit dluh smluvní pokutou utvrzený.
- Je-li ujednána smluvní pokuta, **nemá věřitel právo na náhradu škody vzniklé z porušení povinnosti**, ke kterému se smluvní pokuta vztahuje.
- **Moderační právo soudu** (nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu může soud na návrh dlužníka snížit)

UZNÁNÍ DLUHU

- Písemné prohlášení dlužníka, že uznává svůj **dluh co do důvodu i výše**
- Má se za to, že **dluh v rozsahu uznání v době uznání trvá**
- Prodlužuje promlčecí dobu **na 10 let!**
- **Placení úroků** = uznání dluhu ohledně částky, z níž se úroky platí
- **Částečné plnění** = uznání zbytku dluhu, lze-li z okolností usoudit, že tímto plněním dlužník uznal i zbytek dluhu

ÚKOL NA DOMA

- Sepište smlouvu o zápůjčce na 300.000,- Kč s ručením určité další osoby a zástavním právem na určitý automobil.
- Dle elektronického platebního rozkazu Městského soudu v Brně č. j. 23 EC 1556/2013 ze dne 20. 1. 2014, který vám byl doručen dne 28. 1. 2014 máte uhradit spol. A-Mobile z důvodu dlužného vyúčtování:
 - Částku 1.768,- Kč + úrok z prodlení a
 - Náhradu nákladů soudního řízení

Nesouhlasíte, neboť spol. A-Mobile jste toto konkrétní vyúčtování již uhradili. Navíc vám před podáním žaloby ani nepřišla žádná upomínka nebo výzva. Sepište odpor s argumentací, proč byste neměli nic platit (ani náhradu nákladů řízení).

DĚKUJI ZA POZORNOST

horinova.anna@seznam.cz